

HIDRADENITIS SUPPURATIVA

Iholiitto

Tekstit

Rafael Pasternack,
lääketieteen tohtori,
erikoislääkäri, ihotaudit
ja allergologia

Risto Heikkinen,
erityissuunnittelija,
Iholiitto ry

Julkaisija

Iholiitto ry

Taitto

Seppo Alanko
Tmi Riimunkantaja

Paino

Erweko Oy,
Helsinki 2016
1. painos

Tehty yhteistyössä
AbbVie Oy:n kanssa

ISBN 978-952-5580-30-3

HIDRADENITIS SUPPURATIVA

SISÄLLYS

Aluksi	3
Hidradenitis suppurativa	4
Hidradenitis suppurativan toteaminen	5
Hidradenitis suppurativan hoito	6
Itsehoito	6
Paikallishoito	6
Hoito perinteisin lääkkein	7
Hoito biologisin lääkkein	9
Kirurginen hoito	10
Hidradenitis suppurativaa sairastavien kokemuksia sairauden kanssa elämisestä	11
Diagnoosin saaminen ja hoito	11
Sairauden aiheuttama kipu	12
Sairauden psyykkiset vaikutukset	13
Sosiaalinen elämä ja arjen haasteet	16
Tukea jaksamiseen	16

Aluksi

Hidradenitis suppurativa on krooninen sairaus, jonka oireet ovat aaltoilevia ja vaihtelevat tilanteesta toiseen. Hidradenitis suppurativa tunnetaan myös nimillä hikirauhastulehdus ja HS-tauti. Hikirauhasen tulehduksesta ei kuitenkaan ole kyse, sillä tulehdus syntyy karvatupin eli ihohuokosen tulehduksena. Hidradenitis suppurativan syntymekanismi on vielä osittain epäselvä.

Hidradenitis suppurativa on huonosti tunnettu sairaus. Osin tämä johtuu siitä, että kaikki eivät mene vähäisten oireiden vuoksi lääkäriin, osin siitä, että sairautta ei osata diagnosoida oikein ja että pääsy erikoissairaanhoidon voi olla vaikeaa. Diagnoosin saaminen kestää yleensä pitkään.

Diagnoosin saaminen koetaan merkittävänä, vaikka sairauden kanssa olisikin jo opittu elämään. Oikean diagnoosin löytyminen poistaa epävarmuuden tunteen, minkä vaikutukset saattavat heijastua koko elämään.

Tässä oppaassa kerrotaan hidradenitis suppurativan synnystä, oireista ja sairauden hoidosta. Lisäksi kerrotaan hidradenitis suppurativaa sairastavien omia kokemuksia sairauden kanssa elämisestä ja sairauden vaikutuksista arkeen.

Hidradenitis suppurativa

Hidradenitis suppurativan (hikirauhastulehdus, HS-tauti) syntymekanismi on vielä osittain epäselvä. Hikirauhasen tulehduksesta ei kuitenkaan ole kyse, sillä tulehdus syntyy karvatupin eli ihohuokosen tulehduksena. Tulehdus tosin myös leviää niin sanottuihin apokriinisiin eli isoihin hikirauhasiin. Näitä esiintyy tietyillä alueilla iholla, erityisesti kainaloissa ja nivustaiteissa. Rauhaset ovat voimakkaan kiemurtelevia ja ulottuvat syvälle ihoon. Hidradenitis suppurativaan liittyviä muutoksia esiintyy samoilla alueilla kuin missä näitä hikirauhasia tavataan.

Karvatupin (ihohuokosen eli follikkelin) tukkeutuminen aiheuttaa hidradenitis suppurativan. Karvatupen seinämän solut alkavat jakaantua voimakkaasti ja paitsi tukkivat tiehyen, niin muodostavat tiehyen sisälle ihon pintakerroksen tärkeintä ainetta, keratiinia. Tiehyt leviää ja lopulta sen seinämät pottävät.

Karvatupin sisältö purkautuu ympäröivään kudokseen. Tämä käynnistää voimakkaan paikallisen tulehdusreaktion. Alkuvaiheessa bakteerien merkitys lienee vähäinen, mutta myöhemmin muutoksiin pesii erilaisia ihon bakteereja. Näillä on oma osuutensa taudin pahentajana. Alkavat muutokset ovat kuitenkin bakteerittomia, ja niiden hoito tulehduksesta vähentävillä lääkkeillä on mahdollista.

Toistaiseksi tunnetaan huonosti ne syyt, jotka saavat aikaan sen, että osalla ihmisistä tämä karvatupin tukkeutuminen alkaa. On esitetty muun muassa, että poikkeava immuunireaktio karvatupen suulla

saisi aikaan poikkeavan tulehdusvasteen tukkien tiehyen aukon, joko niin, että alueelle kertyy poikkeavaa bakteeristoa tai niin, että tulehdusvaste normaalisti esiintyville bakteereille on poikkeava. Hidradenitis suppurativa ei johdu huonosta hygieniasta eikä se tartu.

Hidradenitis suppurativan toteaminen

Hidradenitis suppurativan taudinmääritys on kliininen. Se tarkoittaa, että lääkäri toteaa taudin siihen liittyvien tyypillisten oireiden ja löydösten perusteella. Käytännössä vaaditaan kolme asiaa: muutosten tulee olla taudille tyypillisiä, niiden tulee sijaita taudille tyypillisillä alueilla ja vaivan tulee olla pitkäaikainen ja toistuva.

Tyypillisiksi muutoksiksi luetaan tulehduskyhmyt, paiseet sekä vuotavat ontelot ja käytävät ihossa. Tyypilliset sijaintipaikat ovat kainalot, nivuset, pakaravako, pakarat ja erityisesti naisilla rintapöimut. Muutoksia voi myös olla muilla, epätyypillisillä alueilla.

Hidradenitis suppurativaa on pidetty harvinaisena sairautena. Väestötutkimuksissa sen yleisyys on kuitenkin ollut noin yksi prosentti, eli mistään erityisen harvinaisesta sairaudesta ei ole kyse. Suomessa sairastavia on noin 50 000. Lienee kuitenkin niin, että valtaosalla sairaus on lievää. Vaikeaa, elämänlaatua selvästi heikentävää hidradenitis suppurativaa sairastavia ihmisiä on kuitenkin merkittävä määrä.

Hidradenitis suppurativan hoito

Itsehoito

Tupakoinnin tiedetään liittyvän hidradenitis suppurativaan, tauti on huomattavasti yleisempi tupakoivilla ja toisaalta tupakointi on yleisempää hidradenitis suppurativaa sairastavilla. Tupakointi saa aikaan useita ihon ja hidradenitis suppurativan kannalta kielteisiä tapahtumia. Tupakoinnin lopettamisen jälkeen osalla sairastavista tauti helpottaa. Tupakointi on ongelmallista mahdollisten leikkaushoitojen kannalta, sillä se heikentää selvästi haavojen paranemista.

Niillä hidradenitis suppurativaa sairastavilla, jotka ovat ylipainoisia tai lihavia, sairaus on hankalampi. Laihduttaminen saattaa selvästikin auttaa saavuttamaan rauhallinen tila sairaudessa. On myös arvioitu, että maitotuotteista vapaalla ja nopeita hiilihydraatteja – erityisesti sokeria ja vehnää – karttavalla ruokavaliolla saadaan aikaan paitsi laihtumista myös taudin hellittämistä.

Kiristävät ja hautovat vaatteet voivat pahentaa sairautta ja niiden käyttöä kannattaa välttää. Myös materiaalien valintaan kannattaa kiinnittää huomiota.

Paikallishoito

Paikallisten antiseptisten liuosten hyödyllisyydestä ei ole tutkimusnäyttöä, mutta toisinaan niitä kuitenkin suositellaan käytettäväksi, sillä ihon bakteereilla on kuitenkin merkitystä taudin alkamiselle. Tutkimusnäyttöä on paikallisen klindamysiiniliuoksen

käyttämisestä. Sillä on tutkimuksen mukaan vaikutusta etenkin kipeiden kyhmyjen muodostumisen estämisessä. Erilaisten imevien sidosten käyttäminen on yleensä tarpeen etenkin jos muodostuu vuotavia käytävämäisiä muutoksia. Sidosten valinta tulee huomioida yksilöllisesti.

Hoito perinteisin lääkkein

Akuuttia paisetta, varsinkin jos siinä on jo aukko iholle, hoidetaan toisinaan paiseen avauksella ja lyhyellä antibioottikuurilla. Puhkeamattoman paiseen hoitoon voidaan käyttää myös kortisonia neulalla suoraan muutokseen annosteltuna, sillä paise ei ole alun perin bakteeritulehduksen aiheuttama vaan steriili.

Tavallisin sisäinen hoito hidradenitis suppurativaan on tetrasykliinihoito. Tetrasykliinit ovat antibiootteja, mutta tässä taudissa niiden vaikutus perustuu kuitenkin enimmäkseen niiden muuhun tehoon. Bakteereja tappavalla vaikutuksellakin voi tosin olla osuutensa hoidon tehossa. Hoitoa käytetään ainakin kuukausien ajan. Mikäli lääkkeellä saadaan hyvä hoitovaste, voidaan vaikeassa taudissa lääkitystä joskus jatkaa pitkiäkin aikoja.

Parhaiten tutkittu antibioottihoito on yhdistelmähoito rifampisiinilla ja klindamysiinillä noin kolmen kuukauden ajan. Lääkkeillä ainakin kaksi kolmesta saa jonkinlaisen helpotuksen oireisiinsa hoidon aikana ja sen jälkeen. Valitettavasti oireet palaavat kuitenkin kohtalaisen usein lääkekuurin jälkeen.

Nämä lääkkeet ovat myös hankalia, sillä rifampisiinilla on yhteisvaikutuksia lukuisten muiden lääkkeiden kanssa ja klindamysiini on pitkäaikaisena hoitona erityisen riskialtis antibioottiripulin aiheuttajana. Silti tämä hoito voi joillekin olla erinomainen.

Alun perin lepran hoitoon tarkoitettua dapsonia käytetään monessa ihosairaudessa pienehköllä annoksella sairauden hoitoon. Se saattaa joillakin rauhoittaa merkittävästi myös hidradenitis suppuraatiivaa. Lääkitys vaatii verikoeseurantaa.

Retinoideja eli A-vitamiinijohdannaisia voidaan myös käyttää. Asitretiini on yleensä psoriaasin hoitoon käytettävä lääke. Sen käyttöä rajoittaa sen taipumus aiheuttaa sikiöepämuodostumia ja kahden vuoden varoaika raskauteen. Se auttaa pienen tutkimuksen mukaan noin puolelle potilaista, loppuilla se ei tehonnut tai aiheutti liikaa sivuvaikutuksia.

Myös alitretinoiinia, joka on alun perin käsi-ihotumaan tarkoitettu valmiste, voidaan käyttää. Sen käytön jälkeen varoaika raskauteen on selvästi lyhyempi. Aknelääke isotretinoiini on osoitettu varsin tehottomaksi hidradenitis suppuraatiivan hoidossa. Joskus kuitenkin on välttämätöntä hoitaa ensin vaikea samanaikainen akne, johon isotretinoiini voi olla ainoa vaihtoehto. Kun hikirauhastulehdus esiintyy itsenäisenä, ei isotretinoiinia tulisi käyttää kuin poikkeustapauksissa.

Antiandrogeenisia lääkkeitä voidaan joskus käyttää sellaisilla naispotilailla, joilla on joko kuumautiskiertoon liittyvää iho-oireen pahenemista tai monirakkulaiset munasarjat. Aikuisiän diabetesta

sairastaville tai sellaisille henkilöille, joilla on kohonnut verensokeri tai alentunut glukoosinsieto voidaan hoitona kokeilla diabeteslääke metformiinia. Yksittäisiä hyviä hoitotuloksia on kuvattu myös niin sanotuilla immunosuppressiivisilla lääkkeillä kuten siklosporiini.

Hoito biologisin lääkkein

Biologisella lääkkeellä tarkoitetaan elollisessa prosessissa, käytännössä soluviljelmissä valmistettavaa lääkeainetta. Tulehduksellisten sairauksien hoitoon on viimeisten kymmenen vuoden ajan käytetty lisääntyvästi erilaisia biologisia lääkkeitä. Ne ovat ihon alle pistettäviä tai suoneen annettavia lääkkeitä, jotka koostuvat joko vasta-aineista tai muista isohkoista proteiineista. Yhteistä on, että ne estävät jonkin osan elimistön immuunivasteesta eli puolustusmekanismista.

Hidradenitis suppurativassa on todettu yksittäisissä tapauksissa tehoa useammallakin tavalla vaikuttavilla biologisilla lääkkeillä, mutta selvimmin hyöty on osoitettu TNF-alfan estäjillä adalimumabilla ja infliksimabilla.

Biologisten lääkkeiden aloituspäätöksen voi tehdä HS-tautiin perehtynyt lääkäri ja lääkkeet vaativat huolellista seurantaa ja perusteelliset esitutkimukset. Biologisilla lääkkeillä voidaan rauhoittaa tulehdus ennen kirurgista toimenpidettä tai parhaimmillaan estää kirurginen toimenpide.

Kirurginen hoito

Hidradenitis suppurativan hoidossa kirurgisella hoidolla on merkittävä asema. Sillä voidaan helpottaa akuutin paiseen kipua ja tulehdusta. Yksittäisiä muutoksia voidaan tuhota avaamalla niiden katto ja jättämällä ne paranemaan pohjastaan. Laserhoidolla voidaan poistaa oireilevia muutoksia laajemmin ja antaa niiden parantua pohjastaan. Riittävän ajoissa suoritettuna tällainen hoito on yleensä hyvin tehokas. Laajimmillaan kirurginen hoito on koko oireilevan ja arpeutuneen alueen poistamista ja sulkemista kielekkeellä. Puuttuva iho voidaan myös korvata ihonsiirrolla.

Hidradenitis suppurativaa sairastavien kokemuksia sairauden kanssa elämisestä

Iholiitto järjesti vuoden 2015 aikana kaksi tapaamista hidradenitis suppurativaa sairastaville. Niihin osallistui itse sairastavia ja heidän läheisiään yhteensä 29 henkilöä. Lisäksi vuoden lopussa pidettiin pienemmälle ryhmälle tilaisuus, jossa pohdittiin eri näkökulmista sairauden aiheuttamia arjen haasteita.

Tämä teksti perustuu näissä tilaisuuksissa esitettyihin hidradenitis suppurativaa sairastavien ja heidän läheistensä kokemuksiin.

Diagnoosin saaminen ja hoito

Hidradenitis suppurativa on huonosti tunnettu sairaus. Osin tämä johtuu siitä, että kaikki eivät mene vähäisten oireiden vuoksi lääkäriin. Osin siitä, että sairautta ei osata diagnosoida oikein ja että pääsy erikoissairaanhoidon voi olla vaikeaa. Diagnoosin saaminen kestää yleensä pitkään.

Lääkärit saattavat epäillä oireiden johtuvan muista sairauksista. Sairastavat ovat esimerkiksi kuulleet, että heillä on karvatupen tulehdus tai sukupuolitauti. Lääkärikäynnit turhauttavat, kokeiltavat hoidot väsyttävät ja jopa kammottavat. Kaikki eivät saa lähetettyä erikoissairaanhoidon, mutta myös tuttu terveyskeskuslääkäri voi saada selville oikean diagnoosin.

- ”Sairaus tuli pikkuhiljaa. Se paheni toisen lapsen syntymän jälkeen.”

- ”On päiviä, jolloin ei voi liikkua. Silloin on sairas.”

Diagnoosin saaminen koetaan merkittävänä, vaikka sairauden kanssa olisikin jo oppinut elämään. Oikean diagnoosin löytyminen poistaa epävarmuuden tunteen, minkä vaikutukset saattavat heijastua koko elämään.

Tapaamisiin osallistuneiden hoitohistoria on vaihteleva. Osa on perusterveydenhuollon, osa erikoissairaanhoidon vastuulla, mutta osa ei käy enää hoidossa. Yksi osallistuja sanoikin mieluummin sinnittelevänsä kuin käyvänsä hoidoissa. Osa kokee hoitojen olevan uuvuttavia. Myös terveydenhuollon ammattilaisten asenteita moitittiin. Esitettiin toiveita siitä, että hoidot olisivat suunnitelmallisimpia ja että hoitojen vaikutuksista keskusteltaisiin enemmän.

Jotkut myös kokevat, että on itse joutunut toimimaan ammattilaisten opettajana. Koska sairaus ei ole hoidoista huolimatta parantunut, on turvauduttu erilaisiin itsehoitokeinoihin. Osa kokee saaneensa positiivisia vaikutuksia myös ruokavalion muutoksilla.

- ”Hoidettiin hyvin kaikesta huolimatta.”

Sairauden aiheuttama kipu

Hidradenitis suppurativan oireet aiheuttavat monelle kipua. Kivun tunne vaihtelee yksilöstä toiseen, mutta myös sen mukaan, missä oireet ovat ja missä vaiheessa sairaus on. Sairauden luonteeseen kuuluu

aaltomaisuus. Esimerkiksi patin kasvuvaiheessa kipu on normaalia pahempaa. Osalle itse patit eivät ole kivuliaita, mutta niiden hoitaminen puhkaisemalla on. Kipu koetaan erilaisena myös eri vuodenaikoina.

Oireiden aiheuttaman kivun kuvaaminen koetaan kaiken kaikkiaan hankalaksi. Kipu voi lisääntyä esimerkiksi hankauksen tai liikkeen takia, erityisesti jos oireisiin liittyy ulokkeita. Pakarassa, nivusessa tai reidessä olevat oireet tuottavat kipua. Osa kokee kainalossa olevat oireet kivuliaina, osa taas pitää niitä helpommin siedettävänä.

Joku kuvaa kivun tunteen samanlaiseksi kuin pistettäisiin neulalla. Toisen mielestä kipuun liittyy polttavaa painetta, kutinaa ja kirvelyä: iho on pahimmillaan ikään kuin räjähtämässä. Jos kipu on syvällä onteloissa, se tuntuu pahemmalta.

Kipu vaikuttaa unen laatuun, mikä puolestaan aiheuttaa kroonista väsymystä. Tällöin unikaan ei vähennä väsymyksen tunnetta, ja kipu on päällimmäisenä mielessä. Jos kipu on päivittäistä, siihen voi turtua. Omassa elämässä on löydettävä muuta ajateltavaa, jotta kivun tunteen saa siirrettyä taka-alalle.

- ”Sairauden ollessa pahimmillaan elämässä on vain työ ja nukkuminen.”

Sairauden psyykkiset vaikutukset

Hidradenitis suppurativan kroonisuus vaikuttaa myös mielialaan. Vaikka sairaus ei ole harvinainen, se on huonosti tunnettu. Sairauden oireet koetaan noloina,

- ”Sairaus sai kasvot vasta kun tapasin toisia tapaamisessa.”

ja niistä ei välttämättä halua edes puhua muiden kanssa. Sairauden oireet on helppo peittää, minkä vuoksi sairauden voi salata. Osa haluaa vain keskittyä oireiden hoi-

tamiseen, eikä halua antaa sairaudelle sen enempää valtaa. Sairauden kanssa kamppailu on saattanut tuoda myös lisävahvuutta.

Hidradenitis suppurativaan liittyvien pattien aukaisu on osalle tuskallista. Toisaalta pattien aukaisu helpottaa yleensä oireiden aiheuttamaa kipua. Sairauden hoitoon käytetyt lääkitykset koetaan rasittavina, ja osa on saanut lääkkeitä sivuvaikutuksia, jopa itsetuhoisia ajatuksia.

Moni sairastunut on tyytyväinen oman parisuhhteensa kestämisestä sairaudesta huolimatta. Läheisen ymmärrys lisää vahvuutta olla oma itsensä. Silti läheisessä suhteessa ei välttämättä haluta antaa toisen tulla sairauteen mukaan. Läheinen auttaa tarvittaessa hoidoissa, ja joku kokee myös tarvetta olla välillä kunnolla toisen hoidettavana. Sairaudesta ei kuitenkaan haluta tehdä taakkaa lapsille. Toisaalta lapset ja heidän tarpeistaan huolehtiminen antaa lisävahvuutta jaksaa omaa sairautta.

Sairauden vaikutukset itsetuntoon vaihtelevat. Joku

- ”Mies oli näkemässä sairauden puhkeamisen. Onneksi en ole sinkku: häpeäisin patteja.”

sanoi tulleen julmaksi ihmiseksi sairauden vuoksi, koska itsekontrolli loi ikään kuin muurin ympärille. Yksi tapaamisiin osallistuneista koki ironisesti saaneensa jo kaikki ennakkopörrinnot, koska on kokenut niin paljon sairauden vuoksi. Kaikkia elämän ongelmia ei kuitenkaan haluta pistää sairauden piikkiin, vaikka esimerkiksi vanhenemisen aiheuttamia ongelmia ei aina pysty erottamaan sairauden oireista. Sairaus voi lisätä oman kyvyttömyyden ja huonommuuden tunnetta. Toisaalta myös tilannekohtainen armollisuus ja päämäärätietoisuus muissa elämän asioissa auttavat selviämään.

Hidradenitis suppurativa on krooninen sairaus, mutta sen oireet ovat aaltoilevia ja vaihtelevat tilanteesta toiseen. Tämän vuoksi sairauden vaikutukset omaan elämään saattavat välillä unohtua. Toisaalta sairauden luonteen voi oppia tuntemaan mitä vanhemmaksi tulee. Esimerkiksi osa sanoo tunnistavansa stressin ja sairauden yhteyden. Läheiset voivat helpottaa sairauden hyväksymistä, mutta oman tilanteen vertaaminen terveisiin läheisiin voi aiheuttaa myös katkeruutta.

Sairauden kanssa elämisessä helpottaa positiivinen elämänasenne. Oma tilannetta verrataan vaikeammin sairaisiin, jolloin voi kokea oman sairauden olevan vain pieni rasite. Lisäksi muut elämän ongelmat saattavat herättää pohdintaa siitä, mikä elämässä on viime kädessä tärkeintä. Mitä näkymättömämmäksi sairauden saa, sen helpompi sen kanssa on elää.

● ”Sairaus on käsilaukussa, aina läsnä mutta piilossa.”

Sosiaalinen elämä ja arjen haasteet

Hidradenitis suppurativa rajoittaa harrastuksia. Esimerkiksi uimista hankaloittaa sekä kipua että mahdollinen tulehdusriski. Silti uima-asu on usein riittävä peittämään sairauden oireet, joten sairaus ei estä kesäistä vaatetusta. Ratsastusta hankaloittavat säärien oireet.

Hidradenitis suppurativa voi aiheuttaa rajoituksia työssä käymiselle. Sairaus voi myös estää valitsemasta haluamaansa työtä. Hidradenitis suppurativan ei koeta olevan sosiaalisesti hyväksyttävä sairaus, ja tarvittaisiinkin sairauden tunnettuuden lisäämistä. Se voisi helpottaa myös yksittäisen sairastavan arkea.

Hidradenitis suppurativan oireet ja niihin liittyvät eritteet likaavat vaatteita. Pyykkihuolto vie normaalia enemmän aikaa. Myös oikeanlaisten vaatteiden, kuten esimerkiksi rintaliivien löytäminen voi olla vaikeaa.

Tukea jaksamiseen

Tapaamisissa kerättiin hidradenitis suppurativaa sairastavien ja heidän läheistensä kokemuksia siitä, mitkä asiat auttavat jaksamaan arjessa. Tärkeänä tekijänä koettiin positiivisen elämäntilanteen löytäminen. Hurtti huumori, mieluisat harrastukset ja jopa yksilöllisten mielihalujen täyttäminen antaa voimaa.

Moni kokee tärkeäksi avoimuuden, sairauden ymmärryksen lisääntymisen ja oman tukiverkoston

luomisen. Läheisten ja ammattilaisten rooli voi olla yhtä tärkeä. Kunhan on joku, jonka puoleen voi tarvittaessa kääntyä.

Muiden hidradenitis suppurativaa sairastavien tapaaminen koetaan tärkeänä asiana. Järjestetyt tapaamiset ovat vaikuttaneet siihen, että sairauden merkitys on tullut uudelleen esiin, myös positiivisessa mielessä. Muiden tarinat ja kokemukset ovat tuoneet uutta näkökulmaa myös omaan elämään. Joku sanoo tapaamisen selkeyttäneen ”jotakin” omassa elämässä. Myös uusi tieto ja vanhan tiedon pureskelu on auttanut sairauden hallitsemisessa.

Vertaistukea saa sosiaalisen median kautta. Facebookissa toimii oma hidradenitis suppurativa -ryhmä. Myös Iholiitto välittää vertaistukijoita. Vertaistuen jakaminen perustuu molemminpuoliseen luottamukseen. Iholiitto myös kouluttaa vertaistukijoita.

Iholiitosta saa neuvontaa ihosairauksien kanssa elämiseen ja sosiaaliturvaan liittyvissä asioissa. Lisäksi Iholiitto järjestää vuosittain sopeutumisvalmennuskursseja ja tapaamisia eri kohderyhmille.

LUE LISÄÄ HIDRADENITIS SUPPURATIVASTA

www.hsonline.fi
www.hidradenitissuppurativa.fi

ON TÄRKEÄÄ, ETTÄ TAUTI DIAGNOSOIDAAN JA ASIANMUKAINEN HOITO ALOITETAAN MAHDOLLISIMMAN VARHAIN. OIREISTA KANNATTAA KERTOA IHOTAUTILÄÄKÄRILLE, JOKA PYSTYY TEKEMÄÄN TARKAN DIAGNOOSIN.

Iholiitto ry
Karjalankatu 2 B, 3. krs
00520 Helsinki
www.iholiitto.fi